

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 7 februari 1919 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 14 § i legostadgan för husbönder och tjänstehjon den 23 november 1833.

Närvarande: herrar Dahl, von Sneidern,* Ernst Lindblad,* Jacob Larsson, Hult,* Alfred Petrén,* von Sydow,* Boberg, Lindström,* Magnusson i Kalmar, Andersson i Knäppinge,* Karlsson i Gasabäck, Nilsson i Vibberbo,* Hage,* Karlsson i Nynäshamn* och Johansson i Vittinge*).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 186, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Jönsson i Slätåker* hemställt, att riksdagen ville för sin del besluta, att § 44 i kungl. legostadgan för husbönder och tjänstehjon den 23 november 1833 skall erhålla följande lydelse:

»Flyttningsdag för tjänstehjon, så å landet som i städerna, är den 24 november, med undantag för Stockholms stad, där tvenne flyttningsdagar årligen äga rum, nämligen den 24 april och den 24 oktober».

Till stöd för sin ifrågavarande hemställan har motionären anfört följande:

»Vår gällande legostadga av den 23 november 1833 torde inom den närmaste tiden komma att genomgå en välbehövlig revision. Då emellertid legostadgan har den största betydelse för stora delar av vårt folk, bör man ej i avvaktan på denna fullständiga revision låta anstå med vidtagande av en ändring av sådana bestämmelser i legostadgan, som genom de ändrade tidsförhållandena blivit särskilt ändamålsenliga.

Bihang till rikslagens protokoll 1919. 9 saml. 2 avd. 5 häft. (Nr 6.) 1

En sådan bestämmelse, som för så väl arbetsgivare som arbetstagare är ur flera synpunkter olämplig, är det i legostadgans § 44 givna stadgandet, som fastställer flyttningstiden för tjänstehjon till den 24 oktober. I stora delar av landet gäller det just vid denna tid att få höstarbetena avslutade, innan vinterfrosterna begynner, och vållar då givetvis det uppehåll i de pågående arbetena, som »flyttningsveckan» framkallar, stora olägenheter. Men alldeles särskilt olägligt kommer detta avbrott i arbetet för de södra provinserna, där just då upptagningen av sockerbeter och övriga rotfrukter som bäst pågår. Huru olämpligt flyttningstiden här inverkar för arbetsgivarne ligger i öppen dag. Men även för arbetarna torde det vara önskvärt att förlägga flyttningen till en sådan tid, att den icke sammanfaller med den tid, under vilken betupptagningen pågår. Lantarbetaren är i hög grad beroende av den goda arbetsförtjänst, som betupptagningen lämnar, särskilt som även hustrurna i stor utsträckning deltaga i detta arbete. En flyttning under pågående betupptagning vållar en stor ekonomisk förlust för såväl arbetaren som arbetsgivaren.

Även flera andra synpunkter tala för att förlägga de lagstadda tjänarnas flyttning till en senare tid på året.

Därest flyttningstiden, såsom jag vill föreslå, bestämmes till den 24 november, skulle de flesta av ovan berörda olägenheter vara undanröjda. En sådan ändring torde ej heller för någondera parten medföra någon olägenhet. Någon ändring av den i legostadgan bestämda tiden för uppsägning av legoavtal är ej nödvändig vid en ändring av flyttningdagen, utan bör den hittills gällande uppsägningstiden lämpligen bibehållas. Ej heller torde vara nödvändigt att göra någon ändring beträffande de för Stockholms stad anställda tvenne flyttningsdagarna, enär legostadgan för Stockholm numera knappast torde hava någon betydelse.

Övergången till den av mig föreslagna flyttningstiden synes böra ordnas på det sätt, att de legoavtal som ingås innevarande år ingås för tiden till den 24 november nästkommande år.»

Utskottet.

Frågan om upphävande av eller ändringar i 1833 års legostadga har vid ett flertal tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Jämvel det av motionären framställda speciella yrkandet om ändring i berörda stadgas bestämmelser angående flyttningdagen för tjänstehjon har tidigare varit före. Vid 1892 års riksdag föreslogs i en inom andra kammaren väckt motion, under åberopande av i huvudsak samma skäl som de av motionären nu anförda, att flyttningdagen skulle bestämmas till den 24 november. Lagutskottet sympatiserade med förslaget och hem-

stälde om skrivelse med begäran om flyttningstidens framflyttande, utan att dock angiva till vilken dag. Utskottets förslag, som åtföljdes av talrika reservationer, avslogs emellertid av båda kamrarna.

Sedan 1898 års riksdag med anledning av väckt motion i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om utarbetande och föreläggande för riksdagen av förslag till ny legostadga samt i anledning härav en kommitté tillsatts för frågans beredande, framlade kommitterade den 31 oktober 1900 förslag till lag om tjänsteavtal mellan husbönder och tjänare. I detta förslag stadgades i nu förevarande hänseende, att laga flyttningsdagar skulle vara den 1 november och den 1 maj. Till stöd för detta yrkande anförde kommitterade, att det ofta och från många håll klagats över att lantbrukstjänarnas flyttning om hösten inträffade på en tid, då de alltför väl behövdes, samt att de lagstadgade fridagarna vid tjänstetidens början medförde, att husbonden icke före den 1 november finge andra tjänare i de avflyttades ställe, vilket vore till stort men i synnerhet i de södra landsdelarna, där arbetet med sockerbetornas upptagande icke kunde avslutas före oktober månads utgång. Kommitterades förslag har ej för-
anlett någon Kungl. Maj:ts framställning till riksdagen.

Slutligen bör anmärkas, att 1918 års riksdag i anledning av en i andra kammaren av herr Sjölander m. fl. väckt motion hos Kungl. Maj:t hemställt om utredning, avseende den nuvarande legostadgans avskaffande och ersättande med en efter tidsförhållandena avpassad avtalsform, samt om framläggande för riksdagen av de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

De skäl, som av motionären anförts för en senare lagstadgad flyttningdag på hösten, synas utskottet värda beaktande, såvitt avser de södra delarna av landet. Beträffande övriga delar av riket lära emellertid kunna påvisas allvarliga olägenheter av ett framflyttande av flyttningdagen, icke minst för tjänarna. Det torde alltså icke vara möjligt att finna någon enhetlig flyttningdag, som lämpar sig lika väl för hela landet. Å andra sidan lär det icke kunna tänkas att utan grundlig utredning av alla hithörande frågor fastställa olika flyttningdagar för skilda delar av riket. Att tiden för mantalsskrivningen för närvarande är bestämd till 15 november—31 december och icke utan rubbningar i olika avseenden låter sig ändras, är ytterligare en omständighet, som torde försvåra flyttningdagens framflyttande, åtminstone så långt som motionären ansett önskligt.

Då emellertid denna fråga i följd av 1918 års riksdags ovan omnämnda skrivelse kan förväntas bli av Kungl. Maj:t i hela dess

vidd snarast upptagen till förnyad omprövning, torde skäl ej föreligga att ifrågasätta ett särskilt upptagande av förevarande del av densamma. På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 februari 1919.

På andra lagutskottets vägnar:

ADOLF DAHL.

Reservation:

av herr *Magnusson* i Kalmar, beträffande viss del av motiveringen.
